

ВІДШКОДУВАННЯ ПОТЕРПІЛОМУ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Розглянуто правотворчу практику України з відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, а також унесені деякі пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства у вирішенні цієї проблеми. Охарактеризовано, що оскільки в сучасних умовах нестабільної політичної ситуації у світі, коли суттєво ускладнюються взаємозв'язки суспільства й особи, громадянина і держави, індивіда і колективу, взаємозалежнішими стають їхні інтереси й проблеми, – підвищується їхня взаємна відповідальність. Усі ці явища та процеси потребують глибокого осмислення, узагальнення і відображення в законодавстві.

Ключові слова: відшкодування, шкода, реституція, компенсація, соціальна допомога, потерпілий.

Постановка проблеми. В системі цінностей демократичного суспільства на першому місці є людина. У сучасних умовах нестабільної політичної ситуації в світі, коли суттєво ускладнюються взаємозв'язки суспільства й особи, громадянина і держави, індивіда і колективу, більш взаємозалежними стають їхні інтереси й проблеми, підвищується їхня взаємна відповідальність. Усі ці явища та процеси потребують глибокого осмислення, узагальнення і відображення в законодавстві. В разі цього важливе місце займає проблема захисту прав та законних інтересів осіб, потерпілих від кримінального правопорушення загалом і законодавчі гарантії відшкодування зазначеним особам насамперед матеріальної шкоди, спричиненої протиправними діями.

Стан дослідження. Особливості процесуального статусу потерпілого та відшкодування йому шкоди заподіяної злочином були предметом дослідження: В. Ф. Бойка, В. І. Галагана, В. Л. Грохольського, І. П. Козаченка, О. П. Кучинської, В. Т. Маляренка, С. М. Моїсеєва, В. Т. Нора, С. Д. Сойнікова, С. В. Смірнова, М. С. Шумила й ін.

Мета статті – аналіз нормативно-правових актів України, які містять найбільш прогресивні положення пов'язані з відшкодуванням шкоди потерпілому, заподіяної кримінальним правопорушенням.

Виклад основних положень. Насамперед відзначимо, що право на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням,

гарантується Конституцією України, яка має вищу юридичну силу, пряму дію і застосовується на всій території нашої держави.

У Конституції України відображено основні стандарти, що регламентують головні права людини: право на життя свободу та особисту недоторканність, право на володіння, користування і розпорядження майном і неможливість довільного позбавлення будь-кого його майна, право на честь і гідність та їх захист, право на ефективне поновлення в правах та ін. Право кожної особи володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності є конституційним правом і охороняється статтею 41 Конституції України, згідно з якою право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом... Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності... [1].

У цих конституційних нормах опосередковано виявляється право на відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням. Деякі права, закріплені в Конституції України (далі – КУ), безпосередньо указують на право відшкодування шкоди. Так, право на відшкодування шкоди відображено в нормах, що передбачають право особи на соціальне забезпечення у разі інвалідності та втрати годувальника (що може бути наслідком злочину) (ст. 46 КУ), право на безкоштовну медичну допомогу в закладах охорони здоров'я (ст. 49 КУ).

Найбільш чітко в Основному законі нашої держави закріплено право громадян на відшкодування моральної шкоди, завданої зокрема: збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації (ст. 32), незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб у разі виконання ними своїх повноважень (ст. 56) і у разі скасування вироку суду як неправосудного (ст. 62).

Окрім цього, ст.ст. 55–56 КУ безпосередньо стосуються прав потерпілих від кримінальних правопорушень. У них містяться такі норми: ст. 55 встановлює охорону законом прав потерпілих та обов'язок держави забезпечити доступ до правосуддя; ст. 56 – обов'язок держави забезпечити потерпілим компенсацію заподіяної шкоди. Тож наведені конституційні норми варто розуміти так: у разі вчинення кримінального правопорушенням потерпілий має право вимагати від держави відновлення своїх порушених прав, зокрема майнових. Держава з огляду на це, використовує спеціальний вид державної діяльності – судочинство і забезпечує доступ потерпілому до правосуддя.

Проте конституційні норми, як зрештою і норми міжнародного права, декларативні й тому вимагають роз'яснення та уточнення від-

повідно до конкретних обставин. Відтак питання здійснення права на відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, відображено у галузевому законодавстві, «тому що право на відшкодування шкоди є міжгалузевим правом» [2, с. 40], хоча найбільш конкретно право на відшкодування шкоди закріплене в цивільному та кримінальному процесуальному законодавстві.

Верховний Суд України неодноразово наголошував судам на питання забезпечення захисту прав осіб, потерпілих унаслідок заподіяної їм шкоди. З урахуванням вивчення і узагальнення наявної практики Пленум Верховного Суду України від 2 липня 2004 року ухвалив Постанову за № 13 «Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів» і нею у черговий раз зазначив те, що послідовне і неухильне додержання на всіх стадіях кримінального судочинства норм кримінального процесуального законодавства України, якими передбачені права потерпілих від злочинів, є однією з важливих умов здійснення закріпленого ст. 55 Конституції України права громадян на судовий захист від протиправних посягань [3].

Визначаючи особу відповідачем чи цивільним відповідачем у кримінальному провадженні, слідчий має визначити точно якою дією чи бездіяльністю цієї особи заподіяно шкоду, якими доказами це підтверджується, а також навести відповідні розрахунки сум, що підлягають стягненню, вказати матеріальний закон, на підставі якого має вирішуватися цивільний позов. У разі визнання обвинуваченого винним у вчиненні кількох злочинів (розкрадання, зловживання службовим станом, халатність та інше), якими заподіяно матеріальну шкоду, треба вказати розмір стягнень на відшкодування шкоди, заподіяної кожним із цих злочинів [4].

Злочини, якими заподіюється майнова шкода, порушують не лише норми кримінального права, а й інших галузей права, найчастіше цивільного. Зокрема Цивільний кодекс України визнає підставами виникнення цивільних прав та обов'язків завдання і майнової (матеріальної), і моральної шкоди (ч. 2 ст. 11 ЦК).

Ст. 23 ЦК визначено обставини, у яких полягає моральна шкода. А саме: фізичний біль і страждання, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим завданням шкоди здоров'ю; душевні страждання, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; душевні страждання, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна; у приниженні честі, гідності, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

Ст. 1166 ЦК України встановлює загальні підстави відповідальності за заподіяння шкоди. У ній зазначено, що шкода, заподіяна особі або майну громадянина, а так само шкода, заподіяна майну юридичної особи, підлягає відшкодуванню в повному обсязі особою, яка заподіяла шкоду.

Ст. Глави 83 ЦК України «Відшкодування шкоди» регламентують усі особливості виникнення і здійснення права на відшкодування шкоди, визначаючи підстави, обсяг, характер і розмір відшкодування, особливості відшкодування в разі заподіяння шкоди неповнолітніми, недієздатними та іншими спеціальними суб'єктами й інші деталі, не відображені більше ні в якому іншому законодавстві [5].

Однак, розглядаючи питання про регламентацію права на відшкодування шкоди у вітчизняному кримінальному процесуальному та цивільному законодавстві, необхідно розглянути наявні в них розбіжності.

Так, право на відшкодування шкоди в кримінальному провадженні буде реалізовано тільки в тому разі, якщо шкода заподіяна безпосередньо кримінальним правопорушенням, тобто якщо між шкодою і правопорушенням наявний прямиий причинний зв'язок. З огляду на це, в кримінальному провадженні передбачається відшкодування лише прямих збитків, завданих безпосередньо кримінальними правопорушеннями.

У цивільному ж законодавстві, ґрунтуючись на положеннях ст. 1166 ЦК, передбачається повне відшкодування збитків, під якими розуміються не тільки витрати, пов'язані з втратою чи пошкодженням майна, але і доходи, які власник міг би отримати від його використання (про склад елементів, що входять у зміст поняття «шкода» у цивільному праві зазначалося) [6]. Відтак право на відшкодування шкоди в цивільному законодавстві поширюється на будь-яку шкоду – і дійсну, і потенційну (можливу).

Право на відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, відображено і в цивільно-процесуальному законодавстві. Так, ст. 1 ЦПК говорить про те, що завданнями цивільно-процесуального законодавства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних або юридичних осіб [7]. До таких прав належить і право на відшкодування матеріальної шкоди. Цивільно-процесуальне законодавство регламентує порядок провадження у цивільних справах. Зокрема воно визначає перелік осіб, наділених правом на відшкодування збитків, їх права в процесі, що виникають у зв'язку з здійсненням ними

своїх прав, обов'язки в іншій стороні і держави. У нормах цивільного процесуального законодавства міститься регламентація форми заяви (цивільного позову) позивача на відшкодування заподіяної шкоди. Отож, у цивільно-процесуальному законодавстві регламентується порядок здійснення права на відшкодування шкоди в цивільному судочинстві, а відповідно до ч. 4 ст. 128 КПК форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства. Крім того, відповідно до ч. 4 ст. 128 КПК, якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим кодексом не врегульовані, до них окрім зазначених нормативних документів, право на відшкодування шкоди, зокрема й матеріальної, потерпілим від злочину особам, відображено також в інших законодавчих актах.

Так, ст.ст. 14 і 23 Угоди про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень (СНД), яка набрала чинності для України з 21.09.2000 року передбачено право на відшкодування в повному обсязі заподіяних збитків і виплати всієї суми прибутку, отриманого від торгівлі товарами з неправдивими товарними знаками та географічними зазначеннями [8] (кримінальна відповідальність за такого виду злочинів в Україні передбачена ст. 229 КК).

Визначаючи розмір шкоди, треба керуватися також роз'ясненнями Пленуму Верховного Суду України, що містяться у зазначеній постанові від 31.03.89 № 3. Згідно з цими роз'ясненнями під час визначення розміру шкоди варто зважати на ціни на майно, що діють у певній місцевості на час розгляду справи, і застосовувати встановлені нормативно-правовими актами для певних випадків кратність, коефіцієнти, індекси, податок на добавлену вартість, акцизний збір тощо. Аналогічна вимога міститься й у ст. 1192 ЦК України.

У випадках учинення злочину військовослужбовцем орган судового розслідування, прокурор, визначаючи характер і розмір майнової шкоди мають керуватися Положенням про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі (затвердженом Постановою Верховної Ради України від 23 червня 1995 р. № 243) [9].

Звернемось тепер до завданої потерпілому моральної шкоди та компенсації у кримінальному провадженні. Пленум Верховного Суду України у пункті 17¹ постанови «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 року № 4 (із змінами і доповненнями, внесеними постановою Пленуму Верховного Суду України від 25 травня 2001 року № 5) [10]

зазначив, що потерпілий, тобто особа, якій злочином заподіяно моральну шкоду (внаслідок посягання на здоров'я, честь, гідність, знищення майна, позбавлення годувальника тощо), має право пред'явити позов про її відшкодування у кримінальному процесі або в порядку цивільного судочинства.

У кримінальному провадженні вимоги про відшкодування моральної шкоди розглядаються і вирішуються судом за умови, що особу, якій її заподіяно, визнано в установленому законом порядку потерпілим та цивільним позивачем і що у справі є їх письмова заява. Зміст позовної зави про відшкодування моральної (немайнової) шкоди має відповідати вимогам ст. 137 ЦПК. У ній має бути зазначено, в чому полягає ця шкода, якими неправомірними діями чи бездіяльністю її заподіяно позивачеві, на яких міркуваннях ґрунтувався позивач, визначаючи розмір шкоди, та якими доказами це підтверджується. У разі, коли до надходження кримінальної справи до суду особа не була визнана потерпілим і цивільним позивачем, ці питання мають бути вирішені на стадії підготовчого провадження.

Забезпечення дієвості механізмів компенсації моральної шкоди, завданої особі внаслідок протиправних посягань, формує нині один із пріоритетних напрямів реалізації державної правової політики в галузі кримінальної юстиції, що на найвищому державному рівні відображено в Указі Президента України № 1560 від 28 грудня 2004 року «Про концепцію забезпечення захисту законних прав та інтересів осіб, які потерпіли від злочинів». Цей напрям цілковито узгоджується з конституційними положеннями про визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю.

Загалом, становлення в Україні інституту відшкодування шкоди, завданої злочином, у порядку кримінального провадження кореспондується з відповідним розвитком кримінального, цивільного, цивільного процесуального та інших галузей законодавства, воно певною мірою відповідає загальним тенденціям гармонізації вітчизняної правової системи з основами правового регулювання країн Європейського Союзу. Частина міжнародних документів, які регламентують право на відшкодування шкоди, завданої злочином є ратифіковані Україною і стали частиною вітчизняного законодавства.

Отож, як вважають деякі науковці, у КПК необхідно передбачити положення про відшкодування майнової шкоди, заподіяної потерпілому, за рахунок держави у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Для цього має бути створений спеціальний фонд. Відшкодування державних витрат у таких випадках суд може покласти

на засудженого, винного у вчиненні злочину, а матеріальну та моральну шкоду потерпілому можна буде відшкодувати негайно, не чекаючи, поки засуджений матиме відповідні кошти [11].

Аналогічні міркування з досліджуваної проблеми наводить і В. Л. Грохольський та пропонує передбачити ці положення у Кримінальному процесуальному кодексі України, або прийняти окремий закон щодо відшкодування шкоди потерпілому державою з подальшим компенсуванням витрат засудженим, винним у вчиненні злочину [12, с. 109]. Позицію зазначених авторів підтримує О. М. Горбань і дає власні пропозиції: 1) створити окремий фонд з власним розрахунковим рахунком, на який підозрюваний, обвинувачений, підсудний, його родичі чи інші особи могли би вносити грошові кошти з метою відшкодування збитків на добровільних засадах; 2) не обмежуючись залученням до матеріалів кримінальної справи квитанції про внесення коштів на розрахунковий рахунок фонду, здійснювати процесуальне закріплення у формі протоколу факту відшкодування збитків потерпілому, з одночасним долученням до кримінальної справи квитанції про сплату та відомостей про особу платника [13, с. 78]. Вважаємо що така пропозиція попри своє позитивне спрямування, є недостатньо аргументованою, оскільки серед корисливих злочинів значну частку становлять злочини невеликої або середньої тяжкості, де завдана злочином матеріальна шкода є незначною і може бути відшкодована в добровільному порядку безпосередньо потерпілому. Після отримання від винної особи або її родичів відшкодування потерпілий, своєю чергою, має подати слідчому письмову заяву про повне відшкодування йому матеріальних збитків, яка приєднується до справи і є доказом добровільного відшкодування шкоди, завданої злочином. Це з нашого погляду значно скоротить час отримання реального відшкодування потерпілим. Власне, новий КПК України закріпив саме таку форму добровільного відшкодування шкоди потерпілому (ч. 1 ст. 127) та деталізував їх у відповідних угодах про примирення.

О. П. Кучинська вважає, що можна створити такий фонд або при Міністерстві соціального захисту населення, або при Міністерстві юстиції України. Вона надає більш повний перелік джерел його фінансування. До них, як вона гадає, можуть бути віднесені: суми, стягнені з особи, яка заподіяла шкоду; відрахування з державного бюджету частини тих сум, які одержані: від використання праці засуджених, від реалізації конфіскованого майна, внаслідок стягнення штрафів за кримінальні та адміністративні правопорушення; внески підприємств, організацій; частина сум, одержаних митними органами, від реалізації вилучених товарів; частина сум, що отримують за роботу органи реєстрації актів громадянського стану та нотаріати; відрахування

з бюджету того підприємства чи організації, працівник якого вчинив злочин [14, с. 12]. Необхідно наголосити на тому, що спроби вирішити це питання на вітчизняному законодавчому рівні вище були, однак позитивного результату так і не досягнуто.

Висновки. Необхідність прийняття такого закону передбачає і новий КПК України, ч. 3 ст. 127 якого декларує, що шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбаченого законом. Заразом варто зазначити, що ще до прийняття нового КПК України, Цивільний кодекс України 2003 року у своїй ст. 1177 установив, що майнова шкода, завдана майну фізичної особи внаслідок злочину, відшкодовується державою, якщо не встановлено особу, яка вчинила злочин, або якщо вона є неплатоспроможною. Але умови та порядок такого відшкодування повинні встановлюватися в окремому законі, який до цих пір не прийнятий. З огляду на це, індикатором недосконалості як внутрішнього законодавства щодо відшкодування шкоди, є рішення Європейського суду з прав людини і наявність з цього питання рішень проти України [15], що, безумовно, не лише призводить до фінансових витрат щодо держави, а й знижує її авторитет перед європейською спільнотою.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Карпиков А. С. Право на возмещение причиненного преступлением материального ущерба и его реализация в стадии предварительного расследования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. С. Карпиков. – М., 1999. – 152 с.

3. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного суду України від 02 липня 2004 року № 13 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-04>

4. Про практику застосування судами України законодавства про відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочиним, і стягнення безпідставно нажитого майна: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1989 року // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-89>

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

8. Угода про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень (СНД) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_225

9. Про затвердження Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі: Постанова Верховної Ради України від 23 червня 1995 р. № 243 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/243/95-вр>

10. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного суду України від 31.03.1995 р. № 4 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Пленуму Верховного суду № 5 від 25.05.2001; № 1 від 27.02.2009) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0004700-95>

11. Козаченко О. І. Запобігання злочинів корисливо-насильницької спрямованості / О. І. Козаченко // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 2. – С. 9.

12. Грохольський В. Л. Деякі проблеми реалізації конституційних прав, свобод і гарантій людини й громадянина на сучасному етапі / В. Л. Грохольський // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2001. – № 2. – С. 109.

13. Горбань О. М. Порядок відшкодування матеріальних збитків у кримінальних справах, пов'язаних із вимаганням / О. М. Горбань // Право і управління. – 2011. – № 1. – С. 78.

14. Кучинська О. П. Проблеми захисту прав потерпілих в кримінальному процесі України / О. П. Кучинська // Адвокат. – 2009. – № 5 (104). – С. 12.

15. The Case of Grabarchuk v. Ukraine (Application no. 8599/02) Judgment Strasbourg 21 September 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cmiskp.echr.coe.int>; The Case of Nosalskiy v. Ukraine (Application no. 26277/02) Judgment Strasbourg 12 July 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cmiskp.echr.coe.int>

16. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Татарин И. И. Возмещение пострадавшему вреда, причиненного уголовным правонарушением, по законодательству Украины

Рассмотрена правотворческая практика Украины по возмещению потерпевшему вреда, причиненного уголовным правонарушением, также внесены некоторые предложения по совершенствованию отечественного законодательства в решении данной проблемы. Доказано, что поскольку в современных условиях нестабильной политической ситуации в мире, когда существенно усложняются взаимосвязи общества и личности, гражданина и государства, индивида и коллектива, взаимозависимыми становятся их интересы и пробле-

мы, – повышается их взаимная ответственность. Все эти явления и процессы требуют глубокого осмысления, обобщения и отражения в законодательстве.

Ключевые слова: возмещение, вред, реституция, компенсация, социальная помощь, пострадавший.

Tataryn I. I. Damages to the Victim, Harmed by Criminal Offence, under the Laws of Ukraine

The article deals with the law-making practice of Ukraine on damages to the victim, harmed by criminal offence, and some proposals concerning the improvement of national legislation in solving this problem are submitted.

Because of the instable political situation in the world, when the relationship between society and the person, citizen and the state, individual and the collective are complicated, their interests and problems become more organic, their mutual responsibility increases.

All these phenomena and processes need the deep understanding, summarizing and representation in legislation. Herewith, the problem of protection of rights and legal interests of victims in general and the legislative guarantees of damages for these individuals caused by wrongful acts occupies the especially important place. Undoubtedly, the standard (possibility) of real damages to the victim, harmed by criminal offence in our country, as in any other, depends on the efficiency (effectiveness) of basic legislation in which, to some extent, the duty of the state in the face of law enforcement is to support the voluntary and involuntary damages harmed by criminal offence.

Key words: reimbursement, damage, restitution, compensation, social assistance, victim.

Стаття надійшла 30 січня 2017 р.

УДК 343.2

Н. І. Устрицька

**СУДИМІСТЬ ЯК ЗАХІД
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ**

Досліджено судимість як захід кримінально-правового характеру, що впливає на поведінку особи, яка вчинила злочин із метою реалізації цілей кримінальної відповідальності.

Судимість згадується у контексті розкриття змісту кримінальної відповідальності, тобто є реалізацією кримінальної відповідальності. Проаналізовано ознаки та поняття судимості. Встановлено матеріальну і процесуальну підстави виникнення судимості як заходу кримінально-правового характеру.

Ключові слова: судимість, кримінальна відповідальність, покарання, заходи кримінально-правового характеру.